

rejci svoje ime in priime, stališče, hiš. št. potem zaželjene trte in številko trt

do 15. novembra 1889

vpišejo, tistim, kateri se bodo pozneje oglasili bode mogoče še le vstreči, ako bode kaj zaloge ostalo.

Dosedanja cena reznikov je bila 6 gld. za 1000 komadov reznik in 10 goldinarjev za 1000 komadov vkoreninjenih trt.

C. kr. okrajno glavarstvo v Krškem, 7. oktobra 1889.

Razne reči.

* **Da sadne peške in koščice hitreje kalijo.** Poišči kraj blizu hiše ali hleva ali kje drugje, kamor po dnevi solnce najbolj sije. Tu naredi sečnja meseca luknjo čevlj globoko, široko pa po množini nabranih pešká. To luknjo napolni na pol s konjskim gnojem, čezenj pa potresi za 1 palec na debelo dobre, čiste prsti. Ko je to storjeno, vzemi peške in jih s čisto prstjo pomešaj. Pomešane peške deni v platneno culo ter jo zaveži, da peške iz nje ne padajo, culo pa z roko potlači tako, da peške ne leže na debelo v njej. Tako na široko podelano culo peška položi v gori popisano luknjo, na njo pa za palec na debelo potresi dobre, čiste prsti. Ob suhem vremenu moraš luknjo polivati z mlačno vodo. Do 6. tedna začno peške že gotovo kaliti. Kadar to zapaziš, vzemi culo iz luknje prav rahlo, nesi peške naravnost v drevesnico posadi jih v gredice $\frac{3}{4}$ palca globoke po palec narazen in jih potem z rahlo roko zagrebi. Če je vreme suho, treba je sajenke večkrat s postano vodo s škropilnico politi. Kdor to poskusi, kar čudil se bo, kako hitro bodo začele peške kaliti in skoro vse enako v drevesca rasti. Tudi pozneje rasto tako vzrejena drevesca veseleje in krepkeje mimo onih, ki so po navadi bila jeseni v gredice vsejena. — Koščice češpljeve in črešnjeve itd. pa tako ravnaj že jeseni meseca novembra, in videl boš, da bodo kakor peške začele spomladi kaliti.

* **O sadnih divjakih.** Navadno poiščejo naši kmetovalci divjakov v hosti, tako imenovanih samosevcev, katere potem presajajo na on prostor, koder bode raslo mogočno prihodnje sadno drevje. Prepogostoma pa se samosevci slabo sponašajo, ker navadno so uže stari in tudi slabih korenik, in vsi sadjarji se strinjajo v tem, da so najboljši divjaki iz semena, po rednih semeniščih ali drevesnicah odgojeni. Glavna stvar namreč je, da ima divjak lepe korenike. Ako jih ima, gotovo bo v dobro zrahljanem svetu izvrstno in naglo uspeval, in tudi cepič se gotovo prime, ker obile korenike dovajajo dovolj živeža, in res uže prvo leto požene čez meter dolgo mladiko. Taki dveletni divjaki naj se spomladi nasade v drevesnico bolj narazen, avgusta meseca pa cepijo na oko, ali pa prihodnjo spomlad na sedlo, v sklad itd.

* **Z drevjem jagodnimi grmi, vinsko trto in z rožami,** katere je poškodovala toča, ravnaj tako le: Smole in voska raztopi po enoliko in primešaj toliko navadnega

vinskega cvetu, da ostane reč tekoča. S tem drevesnim voskom, ki se dá lahko s čopičem mazati, hitro zamaži vse rane, čim prej tem hitreje se zarastejo. Če ni takega voska, dobra je tudi ilovica, s kakeršno mažejo lončarji peči, primešaj pa jej mizarskega kleja ali lima. Če rane še v pravem času in dobro zamažeš, ostanejo drevesa zdrava ter rode drugo leto zopet obilo sadja, naj si jih je toča tudi uže večkrat pobila.

* **Suha prst.** Kolikokrat imamo prst na kakem suhem kraju, kjer bi seveda ne smela biti, pa se nam popolnoma posuši! Ker bi radi rastline svoje posadili, pa jih zaradi suhe prsti ne moremo. Če jo polijemo z vodo, sprijemlje se in ni za rabo, če pa porabimo suho, medli ves čas rastlina, ker se prst pozneje le malo navzame vlage. Sveža vlažna prst je torej pri presajanju neizogibno potrebna. Suho prst vendar lahko osvežimo na ta le način: Prinesimo je na presajalno mizo srednje velik kup, polijmo jo malo z vodo in potem jo z rokami dobro premešajmo. Ko se je voda, ki smo jo bili prilili, že povsod enako razlezla, polijmo kup iz nova in ga premešavajmo ter prst menimo tudi z rokami. Tako delajmo tako dolgo, da je kup vlažen.

* Če si je konj izvinil nogo, rabili so poprej mrzle mokre obkladke. Izkušnja je pa poučila, da se noga mnogo prej ozdravi, če na njo devlješ gorke obkladke ali pa če mu bolno nogo postaviš v jako gorko vodo. Potem pomoči obezo v zmes, napravljeno iz enolikh delov vode in arnike in jo trdno obeži okrog otekle in boleče noge. Kadar se je obeza uže posušila, namoči jo zopet v rečeni tekočini. V malo dneh konja zopet lahko vprežeš.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

131.

Danes in nekdanj.

Človek je znal v prirodi najti ogromno množino materialnega bogastva, katero je cele veke brez koristi ležalo skrito v zemlji. Kako slabo so bila razsvetljena naša mesta in delavnice dokler je človek samo z bilinstva in živalstva dobival gorivo! Človek je s svojim trudom in naporom odprl cele potoke petroleja, da mu lepše in boljše razsvetljavajo hiše. V premogu je našel človek neizcrpivo vrelo bogastva, kateremu vrednosti ne more oceniti. Premog je najbolje deloval na razvoj parnih strojev, kateri človeku vsestranski ogromno uslugo delajo. S premoga si človek dela plin za razsvetljavo, ž njega dobiva parafin za sveče, ž njega dela najkrasnejše in najrazličnejše anilinske boje, katere so v bojadisarstvu cel prevrat napravile itd. Mnoge stvari, ki so na miru

v zemlji ležale, izdelavajo se danes v premnogih tvornicah vse na korist in ugodnost človečanstva. V tvornicah je danes malo odpadkov, katere bi človek do celega zavrgel. Mnoge rude, za katere človek preje ni maral, postale so izvor njegovemu bogastvu. Hrano si človek napravi raznovrstnejšo in boljšo, ker je znal z umetnim vzgojem živalstva in bilinstva priti do boljše in izdatnejše hrane. Ogromne goveje črede, katere se po južni Ameriki pasejo, lovil je preje človek samo radi njihove kože, no kemik Liebig nas je naučil, kako je moči z mesa njihovega izvleči hranive tvari, pa jih po svetu razpošiljati.

Veliki svetski promet, ki ga je človek v novejšem času po celem svetu razplel, znamenito je povzdignil naše bogastvo. Silno rudno blago, s katerim je priroda obdarila kraje zunaj Evrope, zná danes umni Evropejec v svojo korist tako upotrebljati, kakor da mu doma pred pragom leži. Velik kos Evrope se oskrbuje s petrolejem, ki ga v Ameriki lové. Malone vse zlato in srebro celega sveta se zvozi v Evropo. Neizmerna množina tvornic na Angleškem, katere podelavajo železne in bakrene rude, dobivajo množino teh rud z izvenevropskih naselbin. Bilinsko bogastvo celega sveta nam je postalo z današnjim prometom pristopno. Veliko množino dišavin isto tako uživamo, kakor da pri nas uspevajo. Mi se naslajamo s kitajskim čajem, pijemo azijsko in ameriško kavo, in redkokedaj pomislimo, kako so daleč ti kraji, odkoder nam ti pridelki dohajajo. K nam donašajo sago, datlje, smokve in stotino drugih hranivih zelišč z južnih vročih krajev, tako da v tem pogledu skoro ne čutimo, da nas je priroda siromašnejše obdarila. Prav to velja o proizvodih živalskega sveta. Proizvodi prirode raznih krajev sveta so toraj postali občen imetek, pa tudi izdelki človeških rok in razne umotvorine kateregakoli kraja so pristopne danes celemu svetu. Kolikor bolje raste človeški promet, toliko raznoličnejše postaje tudi bogastvo.

Kamorkoli se ozremo, povsodi vidimo, da je človek znatno napredoval, da je znamenito obogatel.

No vprašamo pa, ali ta napredek, to bogastvo vse zadeva?

132.

Siromaki.

Kdor dela, trudi se in muči. Zvest spremljevalec delu je trud. Ali ob vsem trudu ponuja delo človeku tudi slasti. Dokler človek more delati, laglje mu pomoreš, ako ga zadene ta ali ona nadloga. Drugače pa je, kedar ne more delati, kedar opešajo moči ter si ne more ničesa prislužiti, pa tudi nima ne imetka ne dohodkov, da se vzdržuje brez dela.

V takih okoliščinah druge nas čakajo naloge. Dokler imaš moči, prebijaš se skozi vse nadloge, z marljivostjo in treznostjo moreš ne samo živeti, temveč utegneš tudi do tega se dokopati, da si zavaruješ starost s štedljivostjo v boljših dnevih. Ali kedar tega ni, kedar ne mo-

reš ne z delom ne z imovino — ki je nimaš — zadovoljavati potreb svojih, tu je gotovo uboštvo. V uboštvu se prikazuje socialno vprašanje v najjasnejši svoji obliki. More človeka kedaj pa kedaj zadeti nadloga, da mora porokati na tuja vrata. o takovem človeku velimo, da je v potrebi. Kedar se to stanje spremeni, neha potreba, če pa ostane to stanje trajno, tedaj nastane uboštvo, siromaštvo. In tu ni in ne more biti drugače, kakor da društvo skrbi za vzdrževanje in življenje ubogih. Povest celega sveta potrjuje to.

Ubogih in stradajočih je bilo vselaj, in bodo tudi, dokler bode svet stal. Znano nam je, kaj je povedal Jezus Kristus. Naj s društvo ljudsko vredi kakor mu drago, uboštva ne bode odpravilo, samo način vzdrževanja ubogih utegne premeniti. Može, ki motrijo življenje ljudsko, njegov tečaj, premene, njegove radosti in trpljenje, opažajo, da v narodu, ki se je popel na visoko stopnjo prosvete in napredka, ne zgine beda, pomanjkanje, temveč da še raste. Čujmo, kaj veli o tem ameriški pisatelj Henry George v svojem delu: „Napredek in uboštvo,“ ki je vzbudilo veliko senzacijo. Da dokaže, kar trdi, pozivlje nas, da pogledamo, kako se godi po svetu, kako se živi tu in tam. Na eni strani ogromen napredek. Naše stoletje je res stoletje čudovitosti. Eden izum hiti pred drugim, eno odkritje poriva drugo. Kamorkoli se ozreš, povsodi kakor da iz zemlje rastejo nova podjetja, novi dokazi neumorne ljudske delavnosti in duha človeškega. Ali je pa ta ogromni napredek prinesel tolažbe, ali je prikrajšal dnevni napor onim, kateri najbolje trebajo odmora, ali je prinesel ubogim več kruha? Ne! Z vseh strani civilizovanega sveta se slišijo tožbe, da ide na zlo, da industrija trpi, da delavci sedaj tu sedaj tam ustavljajo delo, da človek svojih novcev ne more koristno naložiti, da poslovnemu svetu manjka novcev, da se je v hiši težaka in delavca trajno nastanila skrb in revščina. Take tožbe se slišijo ne z ene države, temveč z več držav, ki se med seboj znamenito razlikujejo. Ali najhuje tožijo tam, kjer imajo vsega onega, kar je potrebno, da se narod materialno razvije in povzdigne, to je, kjer je zemlja jako naseljena, kjer je največ bogastvo, kjer stojé najizvrstnejši stroji za proizvodnjo, kjer goste železne mreže preprezajo zemljo, in mnoge ter dobre ceste vežejo predel s predelom. Tu vam je največ siromaštva, tu se bije najhujša borba za življenje, tu je največ ljudi, kateri ne morejo dobiti dela.

(Dalje prihodnjič.)

Trgovinska in obrtniška zbornica.

(Dalje.)

§ 16. Ako se prevažajo rudninska olja drugega razreda na vnanjih vodah, treba je posodju, v katerem je rudninsko olje, omisliti neizgorljiva pokrivala. Ladije na